

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZAN MIKLÓS

Három püspök emlékezete.

Amikor a világháborút követően az ősi magyar földön új határsorompókat ácsoltak, a magáramaradt erdélyi magyarság a felekezetek védőbástyái mögé vonult vissza, várva a jobb idők kibontakozását. A három erdélyi magyar egyház élén kipróbált, érdemes vezetők állanak. A református egyház püspöke Nagy Károly izzó lelkű magyar ember. A római katolikus státus lelki vezére az erdélyi katolikus püspök, gróf Mailáth Gusztáv Károly, nagytudású, melegszívű férfi. Az unitárius egyház feje a már akkor pátriárechakorú Ferencz József. Ez a három férfi kezet fog egymással, közös felekezeti tanácskozásokat folytatnak, s mint gyermek, számtalanszor voltam tanúja annak, amikor boldogult nagyapám dolgozószobájában hárman együtt dolgoztak. Ezekben a beszélgetésekben írták a kisebbségi sorsba jutott erdélyi magyarság történelmének első lapjait.

Előbb Nagy Károly, azután Ferencz József költöztek el az élők sorából, s majdnem tizenöt esztendővel élte túl őket gróf Mailáth Gusztáv Károly soteropolisi c. érsek, erdélyi püspök, akit nemrégiben kísértünk ki utolsó útjára.

Az erdélyi magyarság kisebbségi élete krónikájában külön fejezetben érdemel majd méltatást az a szellem, amelyik ennek a három embernek a lelkében érlelődött nemes eszménnyé, s amely a kisebbségi sors első igazi evangéliumi üzenete volt.

Emlékezetüket idéztük, hogy példaadásukból erőt meríthessen az a mai magyarság, amelyik minden bizonnal keresi a magyar lélek egységét, de nem tud járni az alázatosságnak azon az útján, ahová ők hárman eljutottak. Egymás személyének, munkájának és egyházának a megbecsülése nemhogy lealacsonyít, hanem Isten és emberek előtt felemel mindnyájunkat. Békén nyugodjék Mailáth püspök, aki elment, hogy megkeresse a mennyek országában két püspöktársát, hogy Isten trónusa előtt ismét együtt könyörögjenek Erdély szabadságáért.

FERENCZ JÓZSEF

Mit hisznek az Unitáriusok.*

1. *Hiszünk egy Istenben*, aki teremtette ezt a világot, s benne az emberiséget. Ez az Isten egy és oszthatatlan, örökkévaló lélek; lényegében és személyében tökéletes erkölcsi egység, akiben nincs soha változás, vagy változásnak árnyéka. Kire nézve mondja Urunk Jézus, a mi tanítómesterünk, az ő tanítványainak minden korban és minden népek között: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes”. Ő adja a mi napi kenyereinket, ő ruházza fel a mező liliomát, ő visel hű gondot az égi madárra, ő vezérli útját az útlan bujdosónak. Élő Isten ő, aki végtelen szereteténél és irgalmánál fogva még az ő tékozló fiának is megbocsát. Élő Isten ő, akiben és aki által élnek mindenek a mennyen és a földön.

Bibliai idézetek: 1. Móz. I. 1–27. Gal III. 20. János IV. 24. Jak. I. 17. Máté V. 48. Máté VI. 11. 26–29. Zsolt. CXXXIX. 7–10. Luk. XV. 11–32. I. Cor. VIII. 6. János IV. 16.

2. *Hiszünk Jézus Krisztusban*, aki Istennek szent Fia. Nekünk testvérünk és példaadónk, tanítómesterünk és idvességre vezérlő kalauzunk, aki azért jött e világra, hogy bizonyosságot tegyen az igazságról. Az ő születése — örömhír: evangélium a föld összes népeinek, mert ő a békesség fejedelme. Törvénye a szeretet, amely ma is mindnyájunkat kötelez: „Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből és minden erődből. Szeresd felebarátodat, úgy mint magadat. És bocsásd meg még ellenségeidnek is...“ *Élete és munkája:* eszménykép, amelyet követve Istenhez, az égi Atyához közelebb juthatunk, s az ő földi gyermekei között, a testvériség szent jegyében, építhetjük nemzedékről nemzedékre a mennyeknek országát. *Halála és áldozattétele:* örök vértanúság, amelynek áldásaiban csak azok a hívó lelkek, azok az igazi tanítványok részesülnek, akik maguk is hasonló áldozatra készek.

Bibliai idézetek: Máté XVI. 16. János VIII. 40. XIII. 13–15. XVIII. 37. Márk III. 35. Luk. II. 10–11. 13–14. Máté XXII. 37–40. Márk XII. 29–31. Luk. X. 27. I. Tim. II. 5. Ján. VI. 44–47. Luk. XXIII. 34. 46. Máté XXV. 34. Ján. XII. 32. XIV. 6. Márk VIII. 31–37. I. Kor. XV. 20. Ef. II. 5. Filip I. 29.

3. *Hisszük a Szentlelket*, Istennek jóra vezérlő erejét, amelynek segítségével híven és igazán betölthetjük e földön emberi hivatásunkat és isteni küldetésünket. Ez a Szentlélek, az igazság lelke, világosítja meg a mi véges értelmünket, ez a Szentlélek, a szeretet lelke, tisztítja meg a mi szívünket minden földi sa-

* Atvéve az „Unitárius Értesítő” I. évf. 1. számából (1922. június 15.)

laktól; ez a Szentlélek, az istenfiúság lelke, erősíti meg a mi törekény emberi akaratomkat, hogy a jóban állhatatosan megmaradjunk. Ez a Lélek az Isten ajándéka, éppen úgy, mint a mi boldogító hitünk és meggyőződésünk is, amelyért tűrni és szenvedni, s annak diadalát minden áldozattal előmozdítani szent kötelességünk.

Bibliai idézetek: Ján. III. 34. — XIV. 16–17–26. 2. Tim. I. 7. Zsid. I. 9. 2. Pét. I. 21. Ján. III. 8. Ef. II. 8. Luk. VI. 22. Máté V. 10–12. Zsid. I. 14.

4. *Hiszünk egy közöségi keresztény anyaszentegyházat*, amelyben otthon érzi magát minden faj és minden felekezet. Ennek az anyaszentegyháznak a tagjai az Ur Jézus Krisztust vallják mesteröknek. Céljok: e földön Isten országának terjesztése és az emberek testvéri közösségének egyetértésen és kölcsönös megbecsülésen nyugvó békés, munkás, boldog élete. Ebben az anyaszentegyházban nincsenek urak és szolgák; nincs első és utolsó. Itt mindenki annyit ér, amennyit buzgó imádsága és kitartó munkája, hitreménye és áldozó szeretete által kiérdemel magának. Látható egyháza a láthatatlan Istennek, akiben élünk, mozgunk és vagyunk.

Bibliai idézetek: Rom. XII. 5. — 1. Tim. III. 15. Tit. II. 11–12. Rom. XV. 1–2. Luk. XVII. 20–21. 1. Tim. II. 4. Luk. XXII. 26. Jak. V. 16. — II. 26. 1. Kor. XIII. 1–3. 13. Jak. I. 6. — 2. Cor. IV. 18.

5. *Hisszük a bűnök bocsánatát*... Amiért a „Miatyánk”-ban így imádkozunk: „És bocsásd meg a mi vétkeinket!” Isten, az égi Atya, nyújtja nekünk ezt a bocsánatot, ezt a lelki megkönnyebbülést, hogyha elkövetett vétkeinket, keserű könnyek között, őszintén megbánjuk, s nemcsak javulást ígérünk, hanem a megismert jó és igaz úton állhatatosan megmaradunk. Ilyen módon várjuk és reméljük a kiengesztelődést, amelyet Jézus, a mi nagy Mesterünk a tékozló fiúról szóló gyönyörű példázatban örökített meg. Az ő szellemében és az ő magasztos példája szerint, mi is készek vagyunk megbocsátani azoknak, akik mi ellenünk vétkeztek. Ebben áll legközelebb a gyarló ember az isteni tökéletességhez.

Bibliai idézetek: Máté VI. 12. — 14–15. Jak. IV. 7. Ján. I. 3. — VIII. 7. Márk I. 4–5. Zsolt. CXLV. 8. Tit. III. 5. Csel. II. 38. Luk. IX. 56. III. 3–9. VI. 31. Ján. VIII. 11. — 1. Kor. III. 23. VI. 17.

6. *Hisszük az örökéletet*. Azt az új eget és új földet, amelyben lakozik az igazság. Azt a magasabbrendű, tisztult és átszellemült életet, amelyre ez a mulandó földi világ csak előkészület. Ebben az időn és téren felülemelkedő életben eltűnnek a földi világnak bántó fonákosságai, jóvátételnek annak igazságtalanságai: akik vetnek könnyhullatással, ott aratnak nagy örömmel. Erre az életre utal bennünket az mi Urunk Jézus Krisztusnak dicsőségesen megfutott földi pályája, amelynek utolsó stációja a kereszt minden hívó keresztényre nézve azt jelenti, hogy az igazi út csak a síron túl

dr. Musnai Ürmössy Gyula. 1859-1940.

Az unitárius egyháznak, különösen a budapesti gyülekezetnek nagy gyásza van. Egy régi hithű tagja tért pihenni áldásteljes munkás élet után.

Dr. Ürmössy Gyula, az irodalom tanára a székesfővárosi kereskedelmi iskola tanára és később igazgatója volt. Már 1890. okt. 26-án a Koháry-utcai templomszentelés ünnepélyének rendezésében résztvett, s 1891-től kezdve nyolc éven át a budapesti egyházközség másodjegyzője. Hosszú éveken át a Kebli Tanács tagja. Csendes, de lelkes munkása a gyülekezetnek, mely tiszteletbeli presbiterévé is választotta.

Az 1901-ben megalakult Dávid Ferenc Egyletnek választmányi tagja volt kezdettől fogva s nagy tanulmányt igénylő előadásban ismertette az unitárius írók életét és munkásságát „Unitáriusok a szellemi életben” címen. A testvéri szeretetnek áldozatosan szép példáját adta, amikor bátyja, Ürmössy Miklós nevére alapítványt tett a Dávid Ferenc Egyletnél. Ezzel az alapítvánnyal egyletet alapító elnöke és testvérbátyja emlékezetét óhajtotta megőrizni. Ebből az alapítványból állítottuk fel az ő engedélyével a magyarkúti táborhelyen Dávid Ferenc és Szentábrahámi Mihály püspökeink szobrait. Munkássága és áldozatkészsége ott áll most a kőbe öntött szobrok alakjaiban ifjúságunk előtt.

Nevelőapja, Simén Domokos teol. tanár emlékezetét is megörökítette egy alapítvánnyal, melyen keresztül irodalmi célokat akart szolgálni. A két magyarkúti szobron majd egy-egy plakett fogja hirdetni dr. Ürmössy Gyula és Miklós példaadó egyházas buzgóságát.

Szomorodott szívvel kísértük ki a kihült hamvakat a kerepesi temetőben levő családi sírboltba, ahol korán elhunyt fia mellé temettük el. De tiszteletreméltó munkássága és jelleme megmarad minékünk, akik ismertük és szerettük s akik bírtuk barátságukat.

Isten áldása legyen emléükön.

Ujvári László.

RÓLUNK — MÁSOK

„Magyar Protestáns külpolitika.”

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság folyó év február havában külpolitikai konferenciát rendezett. A konferencián Makay Miklós fenti címen tartott előadást. Az előadás a Protestáns Szemle márciusi számában nyomtatásban is megjelent. Helyesen utalt benne az előadó azokra a kapcsolatokra, melyeket a múltban a protestáns egyházak a külfölddel létesítettek, amelyek kétségtelenül javára váltak felekezetük-

kezdődik. A „Consumatum est” (elvégeztetett) nem a megörlő, a megsemmisítő véget jelenti, hanem egy újabb és dicsőbb lét kezdetét. Ha övele halunk meg, vele fel is támadunk... Az örökélet ígérete — ítélet és megnyugtató, vigasztalás és lelki erő a hívő léleknek minden időben. Sokkal bizonyosabb, élő valóság, mint a perenek és párának tovatűnő árnyékélete.

Bibliai idézetek: 2 Pét. III. 13—14. Zsid. XIII. 14. Csel. I. II. — II. 28. — 2 Kor. V. 1. — 19. Zsolt. CXXVI. 5. Thess. IV. 16. Máté V. 48. Ján. XV. 25. — 1 Kor. XV. 42—44. XIII. 12. — 2 Kor. V. 2—8. Ézs. XL. 6—7.

Budapest, 1922. június 21.

Egybeállította:
Józan Miklós
püspöki vikárius.

JÖVŐ ÚTJAIN

Pünkösdi konferenciánk Magyarkuton.

Az Unitárius Konferenciás Tábor intéző bizottsága a nyári konferencia időpontját május hó 11—13 napjaiban állapította meg. A pünkösdi szentlélek vágyódó érzésekkel vezéreljen minél többünket a szép magyarkúti táborozó helyre. Indulás 11-én, szombaton d. u. 2.17 órakor, visszaérkezés pünkösdi másodnapján délután.

Az ideai konferenciái megbeszélések két egymással egybevágó gondolat köré csoportosulnak. A bevezető előadások témakörét így fogalmazhatjuk meg: „Mit ad nekem az unitárius anyaszentegyház” és „Mivel tartozunk az unitárius anyaszentegyháznak”. Az első probléma előadói dr. vitéz Nyiredy Gézané és Gvidó Béla szerkesztő. A második gondolatkör ismertetője Ujvári László ny. szv. főtanácsos.

Az első előadást ünnep első napján délután, a másodikat ünnep másodnapján délelőtt tartjuk meg. A szombati délutánon a zászlófelvonást követően Ferencz József mond konferenciái megnyitót és Ujvári László ismerteti a konferenciás tábor kidolgozott ügyrendjét. Az ügyrend letárgyalása után a tábor tagjai megválasztják az új vezetőséget.

A pünkösdi ünnep első napján délelőtt 10 órakor Szent-Iványi Sándor lelkész úrvaesoraosztás-egybekapcsoló istentiszteletet tart.

A konferencia részvételi díja 5 pengő. Az egyes étkezések ára: egy napra 3 pengő; reggeli 50 fillér, ebéd 1.60, vacsora egy pengő. Kosztot csak azok számára tudunk biztosítani, akik idejében bejelentik részvételüket Ujvári László konferenciái pénztáros címére: V., Koháry-u. 4.

„Az unitárius élet munkásai”

című füzet ára — 50 fillér —
Kapható a lelkészi hivatalban.

lönbség nélkül az egész magyar nemzetnek. Történeti visszapillantás után a legújabb idők eseményeit ismerteti. Csodálatos módon azonban csak a református és az evangélikus egyházak dolgairól beszél. Az unitáriusokat sehol meg se említi. A hallgatásnak három oka lehet: 1. Az unitáriusokat nem tekinti protestánsoknak. 2. Nem ismeri azt, amit az unitáriusok a külpolitika terén tettek. 3. Ismeri talán, de valani visszatarthatta attól, hogy azt a Protestáns Irodalmi Társaság ülésén elmondja. Szeretném hinni, hogy a három közül ez az utolsó eset állhat fenn legkevésbé.

A tárgyilagosság most talán azt követelné, hogy a vonatkozó adatokat hozzuk mi is mind nyilvánosságra. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy itt politikáról van szó. Az utolsó húsz esztendő dolgait még akkor se volna bölcs dolog most mind a nyilvánosság elé tárni, ha az kicsi egyházunknak dicsőségére válik, mert ugyanakkor esetleg hazánkban ártanak vele. Már pedig „a haza mindenek előtt!”

Isten úgy akarta, hogy az utóbbi húsz esztendő sok eseményének ne csak szemlélője, de részben szereplője is legyek. Alkalmam nyílt sok mindent látni és megtudni. Naplót vezettem, adatokat gyűjtöttem lehető legnagyobb tárgyilagossággal. Sokszor kísértett már a gondolat, hogy ezeket a mindenkit közelebről érdeklő dolgokat valamilyen formában nyilvánosságra hozzam. Mindig visszatarthatott azonban az a megfontolás, hogy nem érkezett még el ennek az ideje. Most is csak egy-két dologra akarok rámutatni, bizonyosságul annak, hogy az unitáriusok se aludtak az alatt az idő alatt, amíg a reformátusok és az evangélikusok a magyar nemzet javára hasznos külföldi kapcsolatokat létesítettek. Sőt!

Igaz, mi nem Nyugattól kaptuk hitünket. Hitünk szülőföldje szép Erdélyország. Magyar emberek lelkében vert először gyökeret. Külfölddel való kapcsolatunk azonban hosszú századokra nyúlik vissza. A Harvard Egyetem egyik híres professzora, aki évtizedeket szentelt John Milton élettörténetének és irodalmi munkásságának tanulmányozására, azt a megállapítást tette, hogy a halhatatlan költő világhírű vallásos époszájának, az „Elveszett paradicsom”-nak megírása idején egy erdélyi unitárius fiatalemberrel tartott fenn meleg barátságot, aki akkor angol egyetemeken folytatott tanulmányokat. Vajjon ki lehetett ez a fiatalember? Jó volna, ha történéseink utánanéznének. A fáradságot biztosan megérné. Köztudomású, hogy őseink a hollandi és a belga atyafiakkal már a XVII-ik században szoros baráti viszonyban éltek. Az 1697-iki nagy égés után a kolozsvári főtéri templomot az ő segítségükkel sikerült újraépíteni s — ha más felekezet számára is, — a mai időkig teljes szépségében megmenteni. Az új világról a legelső magyarnyelvű könyvet, melyet Széchenyi István gróf „honunk szempontjából mérhetetlen értékű”-nek nevezett, az unitárius vallású Bölöni Farkas Sándor írta: „Északamerikai utazás”, 1833. S ha nem tudná, tudja meg a magyar társadalom azt is, hogy Kossuth Lajos diadalútját az Északamerikai Egyesült Államokban 1852-ben Emersonnal az élükön társadalmilag az unitáriusok készítették elő. S tették ezt nagy lelkesedéssel

azért, mert Kossuthban saját szabadságeszméik szószólóját látták és ünnepelték. Itt a magyarzata részben annak is, hogy Kossuth az unitáriusokról mindig oly meleg és testvéri hangon nyilatkozott és annak is, hogy Amerikában még ma is vannak unitárius egyházi tanácstermek, melyekben Kossuth megfordult és a falakon egy-egy mondata aranyozott ráába foglalva függ.

A millenium esztendejében a nagyvilág unitáriusai Budapesten nemzetközi konferenciát tartottak. Azok, akik a konferencián résztvettek, a magyar nemzet megbecsülésével tértek vissza hazájukba. Négy év múlva, 1900-ban Bostonban az „Unitárius és más Haladó Keresztény Egyházak Nemzetközi Szövetsége” formailag is megalakult. Megalakulásának 40-ik évfordulóját nagy, nemzetközi konferencia keretében a jövő nyáron Budapesten szeretnénk volna megünnepelni. Javában folytak az előkészületek minden államban, amikor kitört az új háború és gátat vetett ez elé a szép terv elé is.

A mi ifjaink is hosszú idő óta járják a külföldi egyetemeket s teszik ismertté és megbecsültté a magyar nevet mindenfelé. Ezt a pár történelmi epizódot itt most csak annak a bizonyítására említettem fel, hogy a hasznos külföldi kapcsolatok kiépítése terén a mi kicsi egyházunk multja se dicsőség nélkül való.

A Trianon utáni húsz esztendő történetét pedig meg se lehet tárgyilagosan majd írni annak ismerete nélkül, ami külföldön a magyar nemzet érdekében épp az unitárius kapcsolatok révén történt. Politikai bölcsesség tiltja, hogy most ezeket a nyilvánosság előtt tárgyaljuk. Egy-két dologra azonban már most is rámutathatunk, anélkül, hogy vele a köznek ártanánk. Amikor becsületes gondolkozással még azt hittük, hogy Párisban tárgyi ismeretek alapján, az igazság követelményének megfelelően fognak majd a nemzetek sorsa felett dönteni, a magyar nemzet igaza unitárius közvetítéssel került az úgynevezett békekonferencia elé; jóval előbb, mint amikor azt államférfiaink hivatalosan is előterjeszthették. Az a néhány derék ember, aki valóban igazságos békét akart, az így nyert adatokra való hivatkozással tiltakozott Magyarország erőszakos feldarabolása ellen. Se az ő érdemükből, se azokéból, akik akkor nekik adatokat szolgáltattak, nem von le semmit az a szomorú tény, hogy igazságukkal kisebbségben maradtak. Sőt még növeli érdemüket az, hogy az igazság mellett a többséggel szemben is bátran kiállottak s vállalták a rágalmat is, hogy t. i. az ellenséggel cimborálnak.

Azt, hogy Magyarország kegyetlen feldarabolása a gyakorlatban mit jelent, unitáriusoktól tudta meg először a nagyvilág. Az igazságtalanságot, ami velünk történt, unitáriusok kiáltották legelőbb bele a világ lelkiismeretébe. A skót presbiteriánusok is az ő ösztökélésükre mozdultak meg először; a nagyvilág katolikusait is az ő jelentésük döbbsentette rá arra, ami a katolikus magyarokkal Trianon miatt történt. Az alatt az idő alatt, amíg idehaza ezt a lelkiileg meghasonlott szegény magyar nemzetet felekezeti villongások sorvasztották tovább és a felett folyt a vita, hogy katolikus és protestáns papok egy zászlószentelő ünnepen

„Új Énekeskönyv.”

Mult számunkban megemlékeztünk arról, hogy erdélyi unitárius testvéreink új Káté kidolgozásán fáradoznak. Minket is érdeklő dolognak tartottuk ezt a törekvést s éppen ezért véleményünket nyilvánítottuk. Igen fontos dolognak tartjuk egy új Káté megszerkesztését, mert annak tartalmaznia kell világosan és könnyen érthetően az unitárius vallás hitelveit, erkölcsi világnézetét. És a Káté mellett fontosság szempontjából mindjárt következik az Énekes Könyv. A Káté az ifjak lelkébe bele kívánja csepegtetni, oltogatni a mély vallásos érzületet, az unitárius öntudatot, úgy, hogy az az élet útjain vezérszövétnak lehessen. Egy szilárd alapot kell adnia, amelyre támaszkodni lehessen az élet megpróbáltatásai között. Mint könyv azonban letevődik rendszerint a konfirmáció után. Tanításait elménkben, szívünkben és lelkünkben kell hordoznunk. Az Énekes Könyvet azonban mindig magunkkal hordjuk. Minden nap velünk levő jó barát, amely szövegének ihletettséggel, dallamának szépségével mintegy segíti lelkünket az Istenhez való lelki felemelkedésben. S ha meggondoljuk, hogy gyülekezetünk cselekvőleg az éneklés által vesz részt az Istentiszteleten s ha volt alkalmunk arra, hogy egy gyönyörűen szárnyaló templomi éneklés élménnyé váljék életünkben, akkor el kell ismernünk minden olyan törekvést, amely Énekes Könyvünket minél vonzóbbá akarja tenni. Azt hisszük, hogy ebben minden unitárius ember egyetért. Erdélyben arról is szó esett, hogy új Énekes Könyvet dolgozzanak ki s a mostaninak hiányait eltüntessék. Az a gondolatunk, hogy az Énekes Könyv kiadását meg kell előznie a Káté megjelenésének. De, mert egy jó Énekes Könyv megszerkesztéséhez huzamosabb idő kell, már most lehet az anyag összeválogatására egy szerkesztő bizottságot alakítani szöveg- és dallamhoz értő emberekből. Ezáltal el lehetne kerülni a gyors munkát s azt, hogy jó részt csak egy ember termékei érvényesüljenek. Amikor kész az anyag, akkor lehet gondolkozni a kiadásról és a régiékcseréről.

Nem szabad azonban elfeledni, hogy akármi-lyen szép szövegű és dallamú énekek legyenek is Énekes Könyvünkben, azok a könyv lapjain hallgatnak, némák. Énekelni kell azokat hittel, lelkesedéssel és akkor megszólalnak, életté válnak. Az a tempolmi gyülekezet, amely nem énekel, olyan, mint egy hegedű, amelyről leszakadtak a húrok. Nagy gondot kell tehát arra fordítani, hogy gyülekezetünk tagjai mindnyájan ismerjék az énekeket. Addig is, amíg megjelenik az új Énekes Könyv s azután is az a mi teendőnk, hogy énekeljünk Istennek „szép zengéssel”.

Kocsord.

Nagy Sándor.

egyszerre megjelenhetnek-e, külföldön az unitáriusok a különböző keresztény felekezeteket a magyar igazság szolgálatában egy táborba hozták. New-Yorkban vallási kisebbségek védelmére az unitárius vallású W. H. Taft-nak, az Egyesült Államok volt elnökének a kezdeményezésére egy állandó felekezetközi bizottság alakult. Ebben a bizottságban volt államfők, katolikus érsekek, protestáns vezető emberek, politikusok és bankárok felekezetkülönbség nélkül tudtak és tudnak még ma is az igaz ügy szolgálatában együtt dolgozni.

Ha a magyar unitárius egyház külföldi kapcsolatainak semmi más haszna nem lett volna is, mint az, amire itt most röviden utaltam, már csak ez is elegendő lenne ahhoz, hogy az unitárius név számára ebben a hazában tiszteletet és megbecsülést biztosítson. Külpolitikánk sohasem volt önző. Külföldi összeköttetéseinket sohasem a magunk felekezeti érdekében, hanem mindig a nemzet javára igyekeztünk értékesíteni.

Nincs még itt az ideje, hogy többet mondjunk. A „magyar unitárius külpolitika” adatait azonban a történetírás számára híven őrizzük.

Dr. Csiki Gábor.

SZEMLE

Szórványmisszió Gyulán

Darkó Béla füzeggyarmati lelkész március 17-én tartotta meg a szórványban a szokásos húsvéti Istentiszteletet, mely alkalommal Urvacsorát is osztott 23 hívünknek és két gyermeket keresztelt.

A gyulai ref. egyház részéről történt felkérés folytán, aznap este a Szegedi Kiss István Társulat gyulai fiókja által rendezett vallásos estélyen, igen szép számú közönség előtt előadást is tartott. Ezen az estélyen szemet-lelket gyönyörködtetően domborodott ki a 3 protestáns egyház együttműködése, mert a ref. és az ág. ev. lelkész mellett a mi lelkészünknek is egyenlőértékű szerep jutott az est műsorában.

A vallásos estély tárgya a keresztény egység volt.

Darkó Béla előadásában a Jókai: Egy az Isten c. regényének az unitáriusokra vonatkozó idézetéből indult ki. Röviden ismertette az unitarizmus eszmei tartalmát s hangsúlyozta a két legfőbb parancsolatot, mint az unitárius egyház két vezérlő gondolata gyakorlati megvalósításának szükségességét. Befejezésül annak a reményének adott kifejezést, hogy a keresztény egyházak egyesítésének felködlő épületéhez előadásával, mint egy odaillo és szükséges tégladarabbal, ő is hozzájárult.

Az ő szavaival élve, hálásak vagyunk, hogy a gyulai testvér ref. egyház ezzel az alkalommal nemcsak templomát, de az előadói asztalt is megnyitotta a sok-sok szívben és lélekben otthonos, de földi értelemben még nagyon sok helyen otthontalan unitáriusok előtt.

József Dezső.

HIREK

LAPUNK OLVASÓINAK ÉS BARATAINAK ISTENTŐL ALDOTT BOLDOG PÜNKÖSDI ÜNNEPEKET KIVANUNK!

RÁDIÓ KÖZVETITETTE istentiszteletünket ápr. 7-én, Szent-Iványi Sándor szolgálatával. — Május 13-án, d. e. 9 órakor, pünkösdi másodnapján Barabás István, június 30-án, d. e. 9 órakor dr. Csiki Gábor lelkészek egyházi szolgálatát közvetíti a magyar rádió.

Uj presbitereket választott a budapesti egyházközség közgyűlése március 15-én. Fodor Béla kormányzósági számv. tanácsos, Grídó Béla lapszerkesztő, Márkos Jenő kereskedelmi minisztériumi tisztviselő és dr. Szent-Iványi József ügyvéd személyeiben értékes munkaerőkkel bővült presbitériumunk. Mind a négyen eddig is kivették részüket az egyházi munkából, s megérdemelt fáradozások után jutottak be presbitereink tisztos karába. Isten áldását kérjük presbitériumi munkájukra.

Nagy Sándor megválasztott kántorunkat a presbitérium javaslatára a március 15-i közgyűlés egyhangúan véglegesítette kántori tisztségben. Nagyapja Kilyénben, édesapja, Nagy Árpád ny. igazgató-tanító hosszú évtizedeken át Ürmösön volt egyházunk kántora. Az ősi kántori családból származó fiatal budapesti kántorunkat szeretettel üdvözljük. A tanítóképzőt Székelykeresztúron végezte, a kántori és karnagyi oklevelet Kolozsvárott szerezte meg és Budapesten a Zeneművészeti Főiskolán folytatótt tanulmányokat. Munkássága elé szép reménységgel tekintünk.

Gróf Székelyi Mailáth Gusztáv Károly soteropolisi e. érsek, volt erdélyi római katolikus püspök temetésén egyházunk képviselőjében Józán Miklós püspöki vikárius vett részt.

A húsvéti ünnepen a Koháry-utcai templomban az úrasztali kenyeret és bort Jukl Károlyné sz. Létay Ilona adományozta elhalt édesanyja emlékezetére. Isten áldása legyen az adományon.

Fitzgerald Susan, az amerikai nőszövetség külügyi osztálya vezetője érdekes évnegyedi szemlét szerkeszt, melyben számot ad az egyes országok unitárius nőszövetségi mozgalmairól. Az 1940. évi februári szemlében szép beszámolót olvashatunk Nőszövetségünk karácsonyi értékes szeretetmunkájáról.

A konfirmációi oktatásokat dr. Csiki Gábor lelkész megkezdette s minden d. u. 6 órakor tartja a Misszió Ház gyülekezeti termé-

ben. Az ünnepélyes konfirmációi istentiszteletet május 2-án, áldozócsütörtökön d. e. 10 órai kezdettel tartjuk a Misszió Ház templomában.

Dr. Dexter Róbert, az amerikai unitárius társulat külügyi osztályvezetője néhány napot körünkben töltött. Április 7-én d. e. megjelent a Koháry-utcai templomban a rádió közvetített istentiszteleten (szolgált: Szent-Iványi Sándor), ahol Józán Miklós püspöki vikárius üdvözölte. Válaszában a testvéri együttműködést és szeretetet kötötte a hívek lelkére, melynek ő maga is apostola a háborús Európán keresztül vezető missziói útjában.

Az Unitárius Nőszövetség ápr. 8-án délután ünnepség keretében avatta fel székely bútorokkal berendezett új otthonát. A tele teremben Józán Miklós püspöki vikárius mondott szívből fakadó imádságot. Szent-Iványi Sándorné üdvözölte dr. Dexter Róbertné amerikai vendégünket, aki válaszában a nagyvilág unitárius asszonyai üdvözlését tolmácsolta. A terem falait három arképpel díszíti. Tormay Cecilről Barbás Istvánné, Perczelné Kozma Flóráról Buzogány Anna — felolvasta: Varga Istvánné — dr. Iván Lászlóról Sz. Weress Jolán — felolvasta vitéz Nyiredy Gézané — emlékeztek meg, bensőséges meleg hangon. Reméljük, hogy az elhangzott beszédek rendre lapunkban is közölhetjük.

A Dávid Ferenc egyesület március 18-án tartotta meg évi rendes közgyűlését. Józán Miklós püspöki vikárius imája és br. Daniel Gábor elnöki megnyitója után letergályta a tárgysorozatot, az időközben megüresedett egyik titkári tisztségre megválasztotta dr. Szent-Iványi Józsefet. Időszerű egyházi és társadalmi kérdésekről a közgyűlés dr. br. Daniel Gábor, dr. Tóth György, dr. Csiki Gábor és Ujvári László előadásában érdekes megbeszélést tartott. A kérdések végleges letergályalását az elnökségre bízta a közgyűlés, melyet társas összejövetel követett.

Br. Orbán Balázs emlékünnepélyt rendez a Dávid Ferenc Egyesület április 19-én, pénteken d. u. 6 órakor a Misszió Ház templomában. Imádkozik: dr. Csiki Gábor, megnyitót mond: br. Daniel Gábor dr., br. Orbán Balázsról megemlékezést mond: dr. Veress Gábor. Józán Miklós ez alkalomra írt ódáját adja elő. Palló Imre székely dalokat énekel. Dr. Hosszú Zoltán és vitéz Nyiredy Szabolcs székely mondákat adnak elő. A műsort dr. vitéz Nyiredy Géza alelnök zárja be. A szép ünnepélyre mindenkit szeretettel vár az egyesület elnöksége.

A Heltai Gáspár biblia kör április 25-én tartja meg záró ülését. Az idei évadban november 9-től kezdve az imádkozásról tartott felváltva biblia magyarázatot és lélektani előadást Szent-Iványi Sándor teol. m. tanár. Betegsége ideje alatt Józán Miklós püspöki vikárius és Barabás István lelkész helyettesítették. Minden előadáson szép számú közönség gyűlt össze, sőt állandóan megjelent törzstagjaink is szép számmal voltak. Körünk ezeknek a jól sikerült üléseknek méltó befejezéséül május 2-án (áldozó csütörtök) délután 6 órakor a Koháry-u. 4. sz. templomunkban műsoros estet tart, melyen dr. Asztalos Miklós múzeumi ór tart előadást „Heltai Gáspárról” az első magyar biblia fordítóról, Szent-Iványi Sándor teol. m. tanár pedig biblia magyarázatot tart. Imádkozik Józán Miklós püspöki vikárius, elnöki megnyitót és zárszót Dimény Mózes a kör elnöke mond. Művészeti számokról is gondoskodott a vezetőség: Rivaldi — Bach — Pochan: Andante, hegedűn előadja Hencz Ilona hegedűművésznő, orgonán kíséri Barzó Livius ezredes, saját költeményeiből ad elő Agyagfalvi Hegyi István a Petőfi társaság titkára. A műsoros est után az Alkotmány vendéglőben társas vacsorát rendezünk. Mindenkit szívesen látunk.

VIDÉK

Pestszentlőrincen a Nőszövetség az esperesi vizsgálat alkalmával közebedet rendezett, ahol a vizsgálószék tagjai és a presbiterek barátságos hangulatban töltötték el egy-két órát. Ezek az alkalmak a kérdések megismerését szolgálják. A közebeden dr. Májay Ferenc elnök-gondnok és Székely Domonkos vagyongazdálkodó gondnok köszöntötték a vizsgálószéket, melyre Barabás István esperes h. válaszolt.

Az esperesi vizsgálatok április 21-én Dunapatajon, április 28-án Debrecenben, május 2-án Kocsordon, május 5-én Füzesgyarmaton és május 19-én Hódmezővásárhelyen végzi el a szokásos vizsgálatot.

Debrecenben a Dávid Ferenc Egyesület vándorgyűlését a székely egyesületek bevonásával ápr. 27-én d. u. tartja meg, ahol az Orbán Balázs emlékbeszédet dr. rugonfalvi Kiss István egyetemi professzor tartja.

A debreceni unitárius szörvényegyház április hó 28-án, vasárnap d. e. 11 órakor az istentiszteletet követően közgyűlést tart az esperesi vizsgálatok látogatásával kapcsolatban.

AHITATNAPOKAT tartunk közép és középfokú iskolákba járó tanulóifjúságunk részére ápr. 25-én, esüförtökön és 26-án. Az alsóosztályosoknak d. e. 9 órakor, a felsőosztályosoknak d. e. 11 órakor. Az előadások és megbeszélések tárgya: az imádkozás.

Szent-Iványi Sándor: A Keresztény imádkozás c. könyve április hó végén megjelenik. A munka részben J. F. Clarke hasonló című könyvének folytatása; kiegészítésül Szent-Iványi Sándor: az imádkozás lélektana c. tanulmányát közli. A munka négy pengős előfizetési áron megrendelhető az Iratmissziónál.

Magyarkúton presbiteri konferenciát tartunk május 23-án, az úrnapi hivatalos munkaszüneti napon. Az Istentiszteletet követően az unitárius presbiter feladatai és kötelességei fognak beszélgetéseink középpontjában állani.

Dunapatajon ápr. 20-án, szombaton este vallásos és hazafias ünnepélyt rendeznek a templomban, melynek során dr. vitéz Kozma György kir. közjegyző egyházköri felügyelő gondnok tart előadást.

ERDÉLY

Az árkosi unitárius kultúrház építése csodálatos történetéről lapunk következő számában részletes tudósítást közlünk.

Zsakó Lenke emlékezetét örökítette meg hat testvére 30.000 lejes alapítvánnyal, mely a kolozsvári Nőszövetség kezelésében aggménház céljait fogja szolgálni.

Báró Bánffy Ferencné néhai br. Petrichevich Horváth Kálmán nagynevű főgondnokunk leánya a kolozsvári *Irisz* telepi misszió javára 1000 pengőt adományozott. Az *Irisz* telepen Nagy Ferenc s. lelkész több körzeti szóróanyagcsoportban végzi áldásos munkásságát. A telek, az imaház és a lelkészi lakás az Unitárius Nőszövetség tulajdona, ahol később nagyszabású missziói házat akar építeni, aggménházzal, gyermekotthonnal stb. Az anya- és csecsemővédelmi gondozó szintén a Nőegylet buzgósága révén létesült, s azt Marosi Kató — Marosi Márton lelkésziink leánya — vezeti nagy szorgalommal.

A sepsiszentgyörgyi unitárius Nőszövetség sikerült kuturünnepélyt rendezett, melynek során Handler Leona amerikai lelkész és dr. Kovács Lajos lelkész tartottak előadásokat.

Déván felépítendő unitárius imaház gondolatát szorgalmazza

ismét, a régi terveket felelevenítve dr. Kiss Elek főjegyző a Közlöny legutolsó számában. Érdemes vele foglalkozni mindenütt.

HIVATALOS RÉSZ

Egyházi könyvtárunk és iratmisszióink megváltoztatta hivatalos óráit, melyeket lapunk más helyén közlünk. A könyvtár vezetője László Gyula egyházközségi főkönyvtáros az Iratmisszióé: Ujvári László, helyettese: Fekete Kálmán.

Az Unitárius Jövendő előfizetési díjának kezelését alulírott vette át. A lap útján kéri fel azokat az előfizetőket, akik eddig nem küldötték be előfizetési díjukat, szíveskedjenek beküldeni. Ujvári László, a „Jövendő” megbízottja.

Ötven éves az Unitárius Közlöny. Felhívom mélyen tisztelt olvasóink figyelmét erre a nevezetes dátumra és kérem, hogy szíveskedjenek minél többen ennek a régi múltú erdélyi lapnak előfizetői sorába lépni. Előfizetési díja egy évre 3.— P. Ujvári László, az Unitárius Közlöny megbízottja.

A Szentábrahám Pihenő javára adakoztak: v. Szinte Gábor — több alkalommal 9 P, Halász Elemér 2 P, 1939 évi kamat 19 P 27 f. 60 drb. Firtosi Dezső-féle levelezőlap á 10 f, összesen 6 P, 29 drb. telepi levelezőlap á 5 f, összesen 1.45 P, 10 drb. vegyes levelezőlap 50 f, kiegészítésül 78 f, együtt 39 —, az 1939 augusztus hóban elszámolt 316 P-vel együtt 355 P. Ebből a kocsordi egyházközségnek ajándékozott keresztelő kanesóra 40 P, tehát fennmaradt 315 P. Ebből 300 P z úszómedencére van tartalékolva. Beszerzésre csak 15 P áll rendelkezésre. Felkérjük kedves olvasóinkat, hogy adományaikkal támogassák nemes célkitűzéseinket. Levelezőlap és dalok eladási árai is alapjainkat gyarapítják. Ujvári László pénztáros.

A NYUGDÍJALAP

Lelkészi nyugdíjalapra 1940. március hó folyamán beküldött kegyes adományokat az egyház nevében hálás köszönettel nyugtázom. Lázár József 20 P, vitéz Kozma Ferenc, vitéz dr. Szinte János, Danes Pál, Czukor Hedda, Rónai Gézané, Szép János és Nyiregyházi szóróanyag 10—10 P, Báródy László 6 P, Lófi Ödön, Bölön 5 P, Józán György és Szép Jenő, Győr 4—4 P, Kiss Dénes és Szabó Sámuel, Gödöllő 3—3 P.

Polgár Lipót, Varga József, Dunapataj, Csiki Pál, Albert Jánosné, Lőrincz Dénes és K. Sigmund Sándor 2—2 P, Lepsényi László, Sepsiszentgyörgy 120 P, B. Páll Mária, id. Rédiger Béla, Katona Sámuel, öz. Lyachoveczky Izsákné és Pécsi Albert 1—1 P. Összesen: 133 P 20 fillér. Mely összeg az Országos Központi Hitelszövetkezet (csekk számla: 8486) pénztárába a mai napon befizettetett az Unitárius Lelkészi Nyugdíjintézet (rövidítve: „Nyug.”) folyószámlájára. Ugyanide közvetlenül is be lehet fizetni akár bianco csekk lapon is fenti hivatkozással a szent célra szánt adományokat. Híveink ragaszkodása ezen a téren kifejezésre juttatja egyházas buzgóságukat; miért is óhajtandó volna, hogy az adakozók díszes névsora még tovább kibővüljön olyanokkal, akiknek a figyelmét ez a hangyamódra való gyűjtés eddig bármi okból elkerülte. Hitrokoni szíves üdvözléssel: Józán Miklós püspöki vikárius.

ANYAKÖNYVÜNK

A BUDAPESTI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG ANYAKÖNYVI ADATAI 1940. március haváról: KERESZTELTÜNK: Gombos Sándor napszámos és Andrási Julianna Róza leányát márc. 3-án, Dunapatajon; Ferencz József központi missziói lelkész és kaáli Nagy Magda Mária leányát Mária-Emesét március 3-án; Morócz István r. k. sütősegéd és Ráduly Rebeka Honka leányát március 11-én, Ceglédi Sándor napszámos és Komjáti Margit ref. Margit Anna leányát március 13-án, — Simon Dénes kereskedősegéd és Szép Margit Dénes István fiát márc. 5-én, — Fazakas Zsigmond és Ambrus Regina Irén leányát Csepelen március 24-én. — **ESKETTÜK:** Domby József cukrász r. k. és Lukács Irént március 2-án Pestszentlőrincen. — Danes Pál áll. tanító és Költő Irén okl. tanítónőt március 9-én. — Gönczi Miklós börgyári főtisztviselő és Madarasi Nedda Valéria r. kat. márc. 17-én. — Szép Jenő okl. tanító, magántisztviselő és Androvits Mária evang. márc. 30-án. — **TEMETTÜK:** Menyhárt Jenő javadalmi ellenőrt márc. 4-én, öz. Ihász Józsefné, sz. Oeska Annát márc. 5-én, dr. Bognár Dénes ny. igazgatót március 11-én, — öz. dr. Prihoda Gyulánét március 25-én, — muzsnai dr. Ürmössy Gyula nyug. igazgató, tb. presbitert március 27-én, — öz. dr. Bernády Dánielné sz. Hegedüs Rózát márc. 29-én, Kiskorú Vadász Erzsébetet, Pestszentlőrincen március 26-án.

Istentiszteleti sorrend 1940. május hónapban.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	2, 5, 19, 26	d. e. 9.	Szent-Iványi S.
" "	12	" "	Szent-Iványi S.
" "	13	" "	Józan Miklós
" "	5	d. e. 11	Barabás István
" "	12, 26	" "	Szent-Iványi S.
" "	19	" "	Barabás István
" "	13	" "	Józan Miklós
" "	2, 12, 19	d. e. 10	Ferencz József
IX. Högyes Endre-u. 3. (Nisszióház) (Rákos-utca)	13, 26	" "	dr. Csiki Gábor
" "	5	" "	Ferencz József
" "	6	este 8	Bartók Géza
" "			Ferencz József
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep. Prot. imaház	5	d. u. 4.	Bartók Géza
" " "	19	" "	dr. Csiki Gábor
C) Pestkörnyéken:			
Csepel, Templom-u. isk.	12	d. e. 11	Ferencz József
Kispest, Hungária-uti isk.	5, 19	d. e. 9	Pethő István
Magyarkút.	12, 13	d. e. 10.	Szent-Iványi S.
Pestszenterzsébet, Erzsébet-u. iskola . .	12, 26	d. e. 9	Ferencz József
Pestszentlőrinc	2, 5, 12	" "	Pethő István
Unitárius templom . .	13, 19, 26	" "	Pethő István
Rákospalota, Máv. telepi iskola . .	5	d. u. 4	Szent-Iványi S.
D) Vidéken:			
Győr ref. templom . . .	5	d. e. 11	Józan Miklós
Debrecen unit. templom	5, 13	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
Dunapataj	2, 5, 12	d. e. 10	Kereki Gábor
unitárius templom . .	13, 19, 26	" "	Kereki Gábor
Miskolc, evang. temp .	26	d. e. 11	dr. Csiki Gábor

HIVATALOS RÉSZ

96—1940. sz.

MEGHIVÓ.

Unitárius Egyházi Igazgató Tanácsunk 1940. április 24-én (szerdán) d. u. 6 órakor a tanácssteremben

évnegyedi rendes ülést

tart, melyre egyházi tanácsosokat szeretettel meghívjuk.

dr. Mikó Ferenc s. k.
főgondnok helyettes.

Józan Miklós s. k.
püspöki vikárius.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő és kiadó: Ferencz József
Társszerkesztő: Szent-Iványi Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal;

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 117-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 4—P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Nyomatott Máté Ernő könyvnyomdájában, Budapest, VIII., Iózssef-utca 61. — Telefon: 1-392—59.

Tárgysorozat: 1. Ima, bibliaolvasás. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jegyzőkönyvhiteljesítő kijelölése. 4. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 5. „Közalap” 1939. évi zárszámadása. 6. „Lelkeszi Nyugdíjintézet” 1939. évi zárszámadása. 7. Nagy Sándor kosordi lelkész nyugdíjintézeti tagsága. 8. Pestvidéki szórvány anyaegyházközséggé leendő alakulása. 9. Állandó Vegyes Bizottság javaslata lelkészek igazgatótanácsi tagsága tárgyában. 10. Egyházközségi könyvtárak fejlesztése és vallásos iratok terjesztése. 11. Baldácsy alapítvány osztaléka. 12. Állandó Vegyes Bizottság általános jelentése. 13. Indítványok írásban előre!

NB! Állandó Vegyes Bizottság ülése 1940. április 24-én d. u. 5 óra a lelkészi irodán. — Lelkeszi Nyugdíjbizottság ülése 1940. április 23-án (kedden) d. u. 6 óra, a lelkészi irodán.

UNITÁRIUS KÖNYVTÁR ÉS IRATMISSZIÓ

V., KOHÁRY-U. 4. I. E. 8.

nyitva kedden d. e. 10—1, csütörtökön délután 4—6 és vasárnap délelőtt 10—1/2 órák között.

Ima és énekeskönyvek, tankönyvek.

Póké János

szobafestő és mázolómester munkát vállal

V., Koháry-u. 2—4.

ÜVEG és porcellán szaküzlet

Bp. IV., Párisi-u. 2. (Váci-u. sarok)

T.: 384-289. MÁTÉ ZOLTÁN

ÜRMÖSSY ÉS EÖRDÖGH

Férfi és női szövetek, selymek, siffon és vászonárúk. Esőkabátok. Szőnyegárúk.

IV., Petőfi Sándor-u. 3. az udvarban

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: